

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN OHJE: COVID-19 AIHEUTTAMAN POIKKEUSTILAN HUOMIOIMINEN SOSIAALIHUOLLON ASUMISPALVELUYKSIKÖIDEN LÄÄKEHUOLLOSSA

Sosiaalihuollon asumispalveluyksiköissä voidaan ylläpitää suppeaa akuuttilääkevarastoa asukkaiden lääkeshoidon hyvän ja joustavan toteutumisen turvaamiseksi ennakoimattomissa ja äkillisissä lääkeshoidon tarpeissa sekä sellaisissa tilanteissa, joissa asukkaan tiedossa oleva sairaus tai tila pahenee ja edellyttää nopeaa lääkeshoittoa. Pääsääntö on kuitenkin edelleen se, että lääkäri määrää asumispalveluyksikön asukkaan tarvitsemat lääkkeet henkilökohtaisella lääkemääräyksellä. Akuuttilääkevarastoilla voidaan varmistaa välttämättömän ja kiireellisen lääkeshoidon toteutus esimerkiksi öisin ja viikonloppuisin sekä vähentää asukkaiden tarpeettomia siirtoja terveydenhuollon päivystysyksiköihin. Ohjeistus koskee sekä julkisia että yksityisiä sosiaalihuollon asumispalveluyksiköitä, mutta ei esimerkiksi kotihoitoa tai lastensuojelun sijaishuoltoyksiköitä.

Lainsäädäntöä koskien sosiaalihuollon asumispalveluyksiköiden akuuttilääkevarastoja ei ole, mutta sitä valmistellaan parhaillaan Sosiaali- ja terveysministeriössä. Tavoitteena on, että esitys tarvittavista säädöksistä annetaan eduskunnalle kevään tai kesän aikana. Ennen lainsäädännön voimaantuloa akuuttilääkevarastojen osalta noudatetaan toimivaltaisten viranomaisten eli Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto Valviran sekä aluehallintovirastojen antamia ohjeita. Lääkkeiden toimittamisen osalta ohjausta antaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea.

Vastuu yksikön lääkeshoidoista on yksikön vastaavalla lääkäriillä ja hän määrittää myös, mitä lääkkeitä akuuttilääkevarasto voi sisältää. Yksikön lääkeshoitosuunnitelmassa kuvataan selkeästi yksikön vastaavan lääkärin määrittelemät akuuttilääkevaraston lääkkeet sekä ohjeet siitä, miten akuuteissa lääkitystarvetilanteissa toimitaan ja kuinka päivystävää lääkäriä konsultoidaan. Hoidossa noudatetaan asiakkaan ajantasaista lääkityslistaa ja hoitosuunnitelmaa. Lääkeshoito perustuu aina lääkärin potilaalle antamaan lääkemääräykseen ja lääkeshoittoon osallistuvien osalta tulee varmistua riittävästä lääkeshoidon osaamisesta ja tarvittavista lääkeluvista. Akuuttilääkevarastolle tulee nimetä vastuuhenkilö, joka on laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö.

Akuuttilääkevarastoa ei ole tarkoitettu käytettäväksi tilanteessa, jossa asukkaan hyvä hoito edellyttää siirtämistä terveyskeskus- tai sairaalahoitoon tai henkilökohtaista käyttämistä lääkärin vastaanotolla. Kotisairaaloimintaa tulee hyödyntää mahdollisuuksien mukaan. Hoitosuosituksia on noudatettava kaikissa tilanteissa ja lääkeshoidon aloituksen tulee aina perustua asianmukaiseen hoidontarpeen arviointiin. Akuuttilääkevaraston lääkkeitä voidaan käyttää vain tarvittavan ajan, ja pitempiaikainen lääkitys hankitaan apteekista seuraavana arkipäivänä asukkaan henkilökohtaisen lääkemääräyksen perusteella. Yhteisestä lääkevarastosta toteutetusta lääkeshoidosta ei saa periä maksua asiakkaalta, vaan tämän akuutin lääkeshoidon tulee sisältyä kuukausittaiseen hoito- ja palvelumaksuun.

Tarkoitus on, että akuuttilääkevarastot sisältävät vain muutamia lääkevalmisteita, jotka ovat välttämättömiä yksikön asukkaiden ennakoimattomia ja äkillisiä lääkeshoitotarpeita varten. Potilasturvallisuussyistä lääkevarasto ei saa sisältää suonensisäisesti tai lihakseen annosteltavia lääkkeitä. Akuuttilääkevarastoon ei saa sisältyä yksikön asukkaille henkilökohtaisesti määrättyjä lääkkeitä ja yhteiskäyttöisiä lääkkeitä on säilytettävä erillään yksikön asukkaiden henkilökohtaisista lääkkeistä. Lääkevaraston tulee olla lukittu ja yksikön tulee valvoa yhteiskäyttöisten lääkkeiden asianmukaista käyttöä mukaan lukien käytöstä poistettujen lääkkeiden asianmukainen hävittäminen. Lääkevarastosta käytettävät lääkkeet tulee kirjata aina asukkaan lääkitystietoihin. Lääkkeiden oikeista säilytysolosuhteista tulee varmistua.

Covid-19-epidemian vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista, että lääkkeitä tilataan varmuuden vuoksi asumispalveluyksiköihin, vaan lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi tilaukset tulee kohdistaa vain asumispalveluyksikön vastuulääkärin määrittelemiin lääkkeisiin ja tilausmäärät tulee pitää kohtuullisina.

Lääkkeitä sosiaalihuollon asumispalveluyksikön akuuttilääkevarastoon voivat toimittaa apteekit, lääkekeskukset ja sairaala-apteekit lääkehoidosta vastaavan lääkärin tekemän lääketilauksen perusteella. Pro auctore -lääkemääräyksellä ei voi määrätä lääkkeitä akuuttilääkevarastoon. Kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämään yksikköön voidaan lääkkeet toimittaa sairaala-apteekista, lääkekeskuksesta tai apteekista. Yksityisen toimijan ylläpitämään yksikköön, joka tuottaa palveluja kunnalle tai kuntayhtymälle, voidaan lääkkeet toimittaa apteekista tai Fimean myöntämällä lääkelain 62 §:n mukaisella luvalla sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta. Yksityisten toimijoiden, jotka eivät tuota palveluja kunnalle tai kuntayhtymälle, on tilattava lääkkeet apteekista; sairaala-apteekista tai lääkekeskuksesta ei lääkkeitä voida toimittaa lupamenettelylläkään.

Jos apteekki vastaa lääkkeiden toimittamisesta lääketilauksella sosiaalihuollon asumispalveluyksikköön, asianmukaisista lääkkeiden laadun ja lääkitysturvallisuuden takaavista menettelytavoista tulee sopia yhteistyössä kyseisen yksikön kanssa. Sairaala-apteekkien ja lääkekeskusten tulee varmistua säännöllisillä osastokäynneillä lääkkeiden käsittelyn asianmukaisuudesta kaikissa niissä yksiköissä, joihin ne lääkkeitä toimittavat. Sairaala-apteekki ja lääkekeskus voivat toteuttaa osastokäynnit yksiköissä oman ohjeistuksensa ja riskiarviointinsa perusteella, huomioiden Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean määräyksessä 6/2012 osastokäynneistä annetut ohjeet.

Turvallisten lääkehoitokäytäntöjen takaamiseksi myös Covid-19-epidemian aikana sosiaalihuollon asumispalveluyksiköiden kannattaa tiivistää yhteistyötä paikallisen apteekin, sairaala-apteekin tai lääkekeskuksen kanssa.

TIEDOKSI

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
Aluehallintovirastot
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL
Kunnat
Kuntaliitto
Hyvinvointiala HALI ry
Sairaala-apteekit
Lääkekeskukset
Apteekit
Suomen Lääkäriliitto ry
Tehy ry
Suomen sairaanhoitajaliitto ry
Akavan sairaanhoitajat ja Taja ry
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
Suomen Farmasialiitto ry
Suomen Proviisoriyhdistys ry